

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.birs@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands

Skolinspektionen har beretts möjlighet att yttra sig över promemorian (Ju2025/01973) och önskar lämna följande synpunkter. Skolinspektionen tar inte ställning till frågan om tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff bör kunna ske utomlands eftersom detta ligger utanför Skolinspektionens ansvarsområde.

Sammanfattning

Skolinspektionen vill framhålla vikten av utbildning som en återfallsförebyggande åtgärd. Utbildning kan också vara en viktig skyddsfaktor för att motverka utanförskap och förebygga bl.a. psykisk ohälsa och kriminalitet. Myndigheten finner dock att promemorians förslag är otydligt vad gäller i vilken utsträckning de intagna som verkställer fängelsestraff utomlands kommer att erbjudas sysselsättning i form av utbildning som är likvärdig den som erbjuds intagna på anstalt i Sverige.

Skolinspektionen önskar vidare se ett förtydligande i den fortsatta beredningen i fråga om ifall skollagen (2010:800) är tillämplig på den sysselsättning i form av utbildning som enligt artikel 26 i avtalet¹ kan erbjudas de intagna och om sådan utbildning omfattas av Skolinspektionens tillsyn.

¹ Se bilaga 2 i promemorian Avtalet mellan konungariket Sverige och republiken Estland om verkställighet av svenska fängelsestraff i Estland.

7.3.2 Omständigheter som ska beaktas inför ett beslut om framställning

Skolinspektionen vill framhålla vikten av god utbildning, dels för enskilda individers personliga utveckling, dels för samhället i stort. Utbildning kan, som regeringen anger i budgetpropositionen för 2026, vara en viktig skyddsfaktor för att motverka utanförskap och förebygga bl.a. psykisk ohälsa och kriminalitet. I Trygghetsutredningens slutbetänkande *Vägar till ett tryggare samhälle – Åtgärder för att motverka återfall i brott (SOU 2024: 54)* framhålls att åtgärder för att förbättra möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden är viktiga i det återfallsförebyggande arbetet. Utbildning är en sådan åtgärd.

Skolinspektionen finner dock att promemorians förslag är otydligt vad gäller om de intagna som verkställer fängelsestraff utomlands kommer att ha möjlighet att erbjudas sysselsättning i form av utbildning i samma utsträckning och likvärdig den som erbjuds intagna på anstalt i Sverige.

Av förslaget framgår att vid en framställning om verkställighet utomlands ska i den utsträckning det är möjligt hänsyn tas till den intagnes behov av sysselsättning i form av utbildning. Ett sådant behov kan enligt förslaget medföra att en framställning bedöms olämplig. Skolinspektionen tolkar detta som att det kommer att finnas begränsade möjligheter att erbjuda intagna som verkställer sitt straff utomlands utbildning som är likvärdig den som erbjuds intagna i Sverige.

Skolinspektionen vill påtala att behovet av utbildning samt motivationen hos den intagne kan komma att ändras under verkställighetstiden, och att det är viktigt att en intagen utomlands i samma mån som en intagen i Sverige kan erbjudas en likvärdig utbildning.

Avsnitt 13.6.2 Nationell tillsyn

Skolinspektionen vill föra fram följande synpunkter och önskemål om förtydligande.

I avsnitt 5.1 framgår att vid tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands enligt den modell som överenskommits med Estland bör den mottagande statens kriminalvårdsmyndighet ansvara för verkställigheten. Det framgår vidare att verkställigheten som utgångspunkt bör ske i enlighet med den mottagande statens lagstiftning.

I artikel 26 i avtalet framgår att en intagen ska ges möjlighet till sysselsättning och att den kan ges bland annat i form av utbildning. Det

framgår vidare av avtalet att Estlands kriminalvårdsmyndighet får begära hjälp från Kriminalvården med att erbjuda sådan utbildning.

I promemorian framgår dock inte närmare med stöd av vilken lagstiftning sådan utbildning får erbjudas den intagne. Inte heller förtydligas vad som avses med den hjälp som Kriminalvården på begäran av den estländska kriminalvårdsmyndigheten ska bistå med, till exempel om det innebär att endast bistå den estländska kriminalvårdsmyndigheten eller att faktiskt erbjuda själva utbildningen.

Skolinspektionen vill här påtala att Kriminalvårdens möjlighet att erbjuda utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning till intagna som verkställer fängelsestraff på kriminalvårdsanstalt regleras i 24 kap. 10 § skollagen samt i 5 kap. förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. I bestämmelsen i 24 kap. 10 § skollagen framgår att det får anordnas utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning.

Skolinspektionen har tillsyn över den utbildning som Kriminalvården anordnar med stöd av 24 kap. 10 §. I promemorians avsnitt 13.6.2 om Nationell tillsyn framgår att eftersom det inte är Sverige som kommer bedriva kriminalvård i den mottagande staten, kommer det inte bli aktuellt för svenska tillsynsmyndigheter att utöva tillsyn där. Tillsyn av svenska myndigheter kan däremot utövas på den verksamhet som sker i Sverige kopplat till den nya ordningen om tillfällig verkställighet av svenska fängelsestraff utomlands, dvs. Kriminalvårdens och domstolarnas hantering av dessa ärenden.

Skolinspektionen tolkar detta som att det innebär att Skolinspektionen inte har tillsyn över den utbildning som bedrivs på plats på kriminalvårdsanstalten i Estland av den estländska kriminalvårdsmyndigheten. Skolinspektionen anser dock att det är oklart i vilken utsträckning Skolinspektionen har tillsyn över Kriminalvården vad gäller den utbildningsverksamhet som Kriminalvården kan komma att bistå den estländska kriminalvårdsmyndigheten med i enlighet med artikel 26 i avtalet.

Skolinspektionen önskar mot bakgrund av detta att det i den fortsatta beredningen förtydligas hur Kriminalvården ska bistå den estländska kriminalvårdsmyndigheten med att erbjuda utbildning, vilken lagstiftning som är tillämplig samt om Skolinspektionen har tillsyn över någon del av det stöd med utbildningen som Kriminalvården kan komma att bistå den estländska kriminalvårdsmyndigheten med.

I ärendets slutliga handläggning har juristen Moa Nordqvist deltagit.

X Torun Rudin

Stabschef

Signerat av: Torun Rudin

X Maria Sundkvist

Föredragande

Signerat av: Maria Sundkvist